

Gæstepen

Gitte Andersen er uddannet arkitekt m.a.a. og byggeøkonom MDB og partner i firmaet Signal Arkitekter, hvis kernekompetence er rådgivning der sætter fokus på kvaliteten og fleksibiliteten af de fysiske rammer, set i relation til de menneskelige ressourcer og deres

behov i en organisation. Signal Arkitekter medvirkede eksempelvis ved udformningen af LPFs Team Office.

Innovation, mennesker og rum

Af Gitte Andersen

Der er enorme ressourcer at hente, hvis vi målretter vores innovation – og dermed vores konkurrencekraft og sætter denne i en ny sammenhæng med vores bygningsfysiske rammer. Det skaber værdi både ift. kunder, evnen til at tiltrække medarbejdere, virksomhedens branding og samarbejdskultur.

To store megatrends; globalisering og nye kundekrav gør, at der nu vendes op og ned på kendte markeds- og forretningsforhold. Vi skal i Danmark fremover konkurrere på evnen til at hjemtage viden globalt og omsætte den lokalt såvel som evnen til at udvikle unikke koncepter, som tilfører den enkelte kunde særlig værdi. Det vil primært være strategisk ledelse, udvikling og individuel kundetilpasning – innovation – som vil være svære at outsource. Der vil derfor komme en stærkt stigende konkurrence på viden & innovation – innovation bliver en megavækstdriver.

Organisationer har *altid* været levende organismer – men det er først i dag, at vi rigtigt har fokus på, at social kontakt og etablering af steder hvor ”ting kan ske” og hvor vi kan ”tale med andre” også stiller krav til nytænkning af rum i forandring. Årsagen er, at vi i Danmark først nu oplever en øget konkurrence på viden og innovation – frem for tidligere hvor vi primært konkurrerede på pris og omkostninger. Med andre ord spiller det nu en rolle, hvordan rum udformes i relation til etablering af fællesskaber og samarbejder mellem mennesker. Nogle virksomheder har allerede opdaget, at der ligger mange ressourcer i at udforme ”rum” så de fremmer innovation og har samtidig erkendt, at en virksomheds virke ikke måles i form af hvordan rum bruges, men i værdien af de aktiviteter virksomheden understøtter. Innovation kan ikke beordres men

befordres – hvilket gør værdien af at udvikle værktøjer til samtænkning af arbejdsprocesser, rum og innovation helt aktuel.

I kontrast hertil har der i længere tid været ført en sort/hvid debat om cellekontoret kontra kontorlandskaber. Denne debat føres uden visioner for udvikling af vores arbejdsliv og uden forståelse for, at det ikke handler om enten/eller løsninger, men om mangfoldighed og både og løsninger.

Ses på cellekontoret og kontorlandskabet som fysiske strukturer og sættes disse i sammenhæng med ledelsesstrategier, så understøtter begge de to fysiske strukturer en ledelsestrekant, vi er på vej væk fra; Økonomi, Magt og Hierarki. *Nutidens ledelsestrekant handler om Tillid, Netværker og Organisatoriske grænser der åbner sig*, også mod omverdenen – med udformning af fysiske miljøer der fremmer både interaktion, autonomi og mangfoldighed.

Hvorfor mangfoldighed i forhold til bygningsfysik?

Fejl, inkompetence og uvidenhed opstår ofte når mennesker udvikler sig på en éndimensionel måde – at vi kun udbygger det, vi i forvejen er gode til. Organisationer kan da blive adfærdsmæssige fængsler domineret af snæversyn, hvor alle efterhånden tænker ens. Dette gælder også for udformningen af vores fysiske rammer. *Innovation – kernekompetence og mangfoldighed* hører derfor tæt sammen. Store forskelligheder hos medarbejdere kræver stort fokus på individuel mulighed for tilpasning og udtryk i de fysiske rammer. Ligesom ny læring ofte kræver, at rutiner brydes for at give plads til at nye input og samarbejder kan opstå. De fysiske rammer skal give mulighed for at ”ting kan ske” – plads til begivenheder, der overskrider det selvfølgelig, hvor ”rum”

skal være som en opdagelsesrejse der giver mulighed for at opsøge forskelligheder og ikke kun ligheder. Innovation sker i mange forskellige former for fællesskaber – men fælles er tilstedeværelsen af sympati og tiltrækning.

Nye succeskriterier og forudsætninger for udformning af bygningsfysik

Det kræver samtænkning af fremtidigt ønsket organisationsstruktur, samarbejdsformer og fysisk rum, men også at behov afdækkes i organisationen førend der tænkes i løsninger. De byggesagkyndiges udfordring er opfyldelse af det fysiske arbejdsmiljø; indeklima, belysning, akustik, rumdisponering, overflader og materialer. Organisationens udfordring er opfyldelse af det psykiske arbejdsmiljø. Det drejer sig bl.a. om opfyldelse af værdier og kultur, videndeling, innovation, fleksibilitet samarbejde og mangfoldighed. At tænke bygningen indefra og ud med udgangspunkt i de fællesskaber man ønsker at fremme. Nøglemedarbejdere kan skabe forbindelser til andre mennesker og være med til at nedsætte de tider, det reelt tager at sammenlægge / fusionere organisationer og nedbryde menneskelige barrierer relateret hertil.

Mulighederne er der, og virksomhedslederne ved godt, at innovation skal prioriteres og betaler sig – men der er en række barrierer hos ledelse og medarbejdere, der skal overkommes og virksomhederne mangler redskaber. Innovation kræver både fokus på *systematisk metode, strategiske samarbejder og udformning af ”rum”*.

Hvor langt er vi nået i Danmark? Hvad er de fremtidige udfordringer?

I Danmark har vi i længere tid udelukkende fokuseret på optimering af det fysiske miljø uden at koble bygningsfysikken til de aktiviteter, der skal foregå i bygningerne. Dette ser vi tydeligt resultatet af i dag; ensformet, rationel arkitektur, der formidler form frem for indhold.

Der ligger en stor udfordring i at koble samarbejdskultur og værdier sammen med udformning af bygningsfysik, og der efterspørges til stadighed en metode til at måle værdien af de aktiviteter rum understøtter – hvordan kan vi se, om vi er blevet mere innovative? Skal vi tælle antallet af kontakter mellem mennesker i det daglige? Kan vi måle på den samlede kvalitet af det der udgår fra organisationen, frem for at måle på den enkeltes præstation, som et udtryk for hvor meget der videndes? Er det reaktionstiderne fra beslutning om en organisationsforandring til den reelt er implementeret mellem rum og mennesker? Uanset mulighederne for faktuelle målemetoder ved vi godt at det vil øge de positive effekter på relationer til kunder, dygtige medarbejdere og etableringen af partnerskaber. Der ligger en lige så stor udfordring i byggebranchen for nytænkning af rum og muligheder – hvordan vil fremtids-scenarierne se ud i spændingsfeltet mellem innovation, mennesker & rum?

Tre fremtidsscenerier

”Det teknologiske og samarbejdsvillige rum”: Her tages udgangspunkt i teknologiske løsninger for at understøtte innovation, fleksibilitet og mangfoldighed. Specialdesignede løsninger der lever op til tidens standarder. Etablering af ”samarbejdsvillige” bygninger med interface til kommunikation. Men i en verden hvor de teknologiske fremskridt går hurtigere end vi kan forestille os, vil disse samarbejdsvillige bygninger måske kun opfylde vores behov i en meget kort periode og være dyre at udskifte når nye behov meget hurtigt opstår, eller når nye smartere teknologiske løsninger kommer på markedet.

”Nomadernes tilholdssted” – etablering af mødesteder – mange steder: I erkendelse af at arbejde ikke længere er et sted men en aktivitet, fokuseres her på løsninger der tager udgangspunkt i, at menneskelige relationer og tværfaglige samarbejder i fremtiden kan udfoldes når som helst – og hvor som helst. Den stadige bevægelse! Her fokuseres

på etablering af mange små og meget forskellige mødesteder rundt om i byen / i byerne / i verden, der hver især understøtter forskellige arbejdskulturer og måder at arbejde og mødes på. Det er slut med store tomme domicil øer – kontorlandskaberne er døde. Fokus er på dynamiske udviklingsmiljøer der er spredt ud med plads for alle over tid. Dette kræver, at samarbejdskulturer, organisationers branding og værdier udfordres til at operere i nye rumlige sammenhænge.

”Det brugerdrevne rum”: her tages udgangspunkt i at brainstormprocesser og udvikling er noget der sker mellem tilstedeværende mennesker og at vi derfor fokuserer på at udforme ”rum” og aktivitets zoner som understøtter en mangfoldighed af fællesskaber over tid. En ”low tech” løsning der fokuserer på fællesskaber mellem mennesker i universelle rumligheder, der med enkle tiltag kan favne forskellige former for samvær efter behov og over tid. Teknologi er her totalt trådløs og noget der træder helt i baggrunden – måske usynligt, for at give plads til menneskelig udfoldelse i øjenhøjde – et kulturelt fællesskab! Stadig med organisationen som mødested – arbejdet bliver lavet ude hos kunden – men med en arkitektur der ikke behøver at være ”poppe”, men derimod inviterer til samvær mellem mennesker.

Måske er det en kombination af de tre scenarier der er fremtiden?

For os som arkitekter kræver det dog, at vi erkender nødvendigheden af at inddrage kultur og værdier i starten af et projekt, at vi bliver bedre til at udfordre vores egen vane-tænkning og forstå kundens / brugerens behov og kunne tilpasse løsninger til dette behov. Vi skal samtidig udvikle det kreative element med fokus på tværfaglige samarbejder der ligeledes kobler processer sammen på tværs, vi skal arbejde værdibaseret – og stille de rigtige spørgsmål. På den måde vil vi kunne sætte dagsordenen for en ny arkitektonisk praksis – med fokus på samarbejdsvillig flexibel og inviterende arkitektur!

Vi skal som arkitekter erkende nødvendigheden af at inddrage kultur og værdier i starten af et projekt.